

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ И УПОТРЕБУ ПОДАТАКА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О РЕЗУЛТАТИМА ШКОЛЕ НА ЗАВРШНОМ ИСПИТУ

Уводне напомене

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања припремио је и ове године извештаје за школе са релевантним показатељима успеха ученика на завршном испиту из јуна 2014. године, који имају вишеструку употребну вредност за развој школе. На садржај и структуру ових извештаја највише су утицали наставници, стручни сарадници и директори школа, који су разумели да је у планирању развоја школе и унапређивању наставе потребно користити прецизне и мерљиве податке. У односу на претходну годину, школски извештаји су допуњени подацима о резултатима ученика на комбинованом тесту.

Сугеришемо да се пре читања и употребе презентованих података о резултатима на завршном испиту прочита упутство које се односи на целину школског извештаја и појединачне анализе.

Основне информације о завршном испиту у јуну 2014. године

Завршни испит на крају основног образовања и васпитања има сертификациону функцију (ученици су добили уверење о завршеној основној школи), селекциону функцију (резултат на завршном испиту утиче на даље школовање ученика) и евалуациону функцију (на завршном испиту проверава се степен остварености образовних стандарда на крају основног образовања и васпитања). Наведене функције испита указују на његову важност и утицај који може имати на квалитет образовања и васпитања у нашим националним оквирима. Ове године проверавана је оствареност изабраних стандарда постигнућа из седам наставних предмета (српски/матерњи језик, математика, биологија, историја, географија, физика и хемија). Ученици су решавали три теста – из српског/матерњег језика и математике и комбиновани тест на осам језика – српском и на седам језика националних мањина.

Подаци приказани у Табели 1 показују број ученика који су решавали ове тестове.

Табела 1. Број ученика у односу на језик на коме су полагали завршни испит у јуну 2014. године

Језик на коме су ученици полагали испит	Број ученика		
	Тест из матерњег јез.	Тест из математике	Комбиновани тест
српски језик	62.628	62.628	62.628
мађарски језик	1.658	1.658	1.658
албански језик	784	784	784
словачки језик	372	372	372
румунски језик	153	153	153
бугарски језик	84	84	84
русински језик	55	55	55
хрватски језик	48	48	48
Укупно	65.782	65.782	65.782

Зашто су школама потребни извештаји о резултатима на завршном испиту?

Образовна постигнућа ученика један су од најважнијих показатеља остварености циљева и задатака образовања и васпитања, односно квалитета рада сваке школе и предмет су самовредновања рада школе и спољашњег вредновања. Анализа резултата на завршном испиту осигурава да процес самовредновања у школи буде утемељен на објективним и поузданим подацима и да се развојни приоритети и циљеви ускладе са реалним стањем и потребама. У процесу спољашњег вредновања резултати завршног испита посматрају се као показатељи квалитета рада школе у области квалитета постигнућа ученика и утичу на укупну оцену квалитета рада школе.

Приказани резултати школе на завршном испиту могу бити вишеструко корисни. На основу извештаја свака школа ће моћи да анализира резултате учења у односу на групу изабраних стандарда постигнућа за седам наставних предмета, али и да упореди школска постигнућа са постигнућима на нивоу општине, округа, школске управе и Републике.

Наставницима предметне наставе потребни су подаци о постигнућу ученика у одељењу у коме су предавали, резултати поређења постигнућа са оценама на крају седмог и осмог разреда, подаци о постигнућима ученика на нивоу предмета/ области предмета, о оствареним нивоима постигнућа и успешности ученика на појединачним задацима. На основу анализе ових података наставници могу донети одлуке које се односе на унапређивање њиховог наставног рада.

На основу овог извештаја директори, стручни сарадници, педагошки колегијуми и стручна тела школе могу стећи прецизнији увид у квалитет рада школе, што представља основу за дефинисање интервентних мера и планирање развоја школе.

Како су приказани резултати школе у извештају?

Резултати ученика на завршном испиту у Републици Србији приказани су на начин који омогућава поређење резултата више генерација ученика. Због тога су постигнућа ученика приказана преко скале постигнућа која има просек 500 (АС=500) а стандардну девијацију 100 (СД=100). То значи да ученик са резултатом 500 на стандардизованој скали има постигнуће које одговара националном просеку. Такође, битно је истаћи да је, због разлике у тестовима које су ученици решавали, стандардизација постигнућа вршена посебно за тестове свих матерњих језика, док су постигнућа из математике и на комбинованом тесту приказана на јединственој скали, без обзира на матерњи језик, јер су ови тестови били идентични по садржају, односно стандардима који су проверавани.

Које податке садржи извештај о резултатима школе на завршном испиту?

Резултати школе на завршном испиту приказани су посебно за српски/матерњи језик, за математику и за комбиновани тест. Будући да је због поштовања принципа развојности и поступности комбиновани тест садржао минималан број задатака у односу на пет предмета које је обухватао, за овај тест нису приказане све анализе које су приказане за тестове из српског/матерњег језика. Због недовољног броја задатака за поуздано закључивање на нивоу наставног предмета, приказана је анализа која на нивоу школе може имати највећу употребну вредност. Извештај за школе садржи следеће целине:

Општи подаци

- назив школе
- место
- општина
- развијеност општине
- округ
- школска управа
- број одељења у школи
- укупан број ученика осмог разреда (дечаџи/девојџице)
- укупан број ученика који су приступили завршном испиту (дечаџи/девојџице)

Анализа 1 – поређење постигнућа школе из српског/матерњег језика и математике са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике

Постигнуће школе из српског/матерњег језика и математике приказано је табеларно и графички, тако да се може упоредити са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике. У табели се налазе подаци о броју ученика и просечном постигнућу (АС) посебно за девојчице и дечаке, а и за све ученике.

На основу информација о аритметичкој средини можемо да закључимо какво је просечно постигнуће девојчица у односу на дечаке, школу у целини, затим у односу на општину којој школа припада, на округ, школску управу и републички просек (приказан црвеном попречном линијом).

Анализа 2 – поређење постигнућа одељења из српског/матерњег језика и математике

Приказана су постигнућа одељења из српског/матерњег језика и математике. У табели се налазе подаци о броју ученика и просечном постигнућу (АС), посебно за девојчице и дечаке, а и за све ученике. На графиконима су приказана просечна постигнућа из српског/матерњег језика и математике за сва одељења у школи, а црвена попречна линија приказује просечно постигнуће школе.

Ова анализа омогућава међусобно поређење просечних постигнућа одељења (најуспешнија и најмање успешна одељења на завршном испиту), као и поређење постигнућа одељења са просечним постигнућем школе (испод или изнад просека).

Анализа 3 – дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене ученика из ових предмета на крају VII и VIII разреда

Приказана је дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене из ових предмета на крају VII и VIII разреда (у табели је приказано и постигнуће ученика за које подаци о оценама нису били доступни). У табелама се налазе подаци о школи: број ученика и просечно постигнуће (АС) по полу, разреду и укупно. Осим тога, приказано је и републичко просечно постигнуће које остварују ученици са различитим оценама. На

графиконима су приказана просечна постигнућа ученика у односу на оцене у VII и VIII разреду за оба предмета.

Подаци у овој табели могу се користити за стицање увида у расподелу броја ученика према постигнућима на испиту, а у односу на оцене на крају VII и VIII разреда. Очекује се да просечна постигнућа ученика са бољим оценама буду виша од просечних постигнућа ученика са лошијим оценама, што треба да буде видљиво у табелама и на графикону (крећући се од оцене два ка оцени пет – крива треба да буде узлазна).

Поред тога, треба обратити пажњу на још два податка:

- на разлике у просечном постигнућу ученика у односу на оцене на крају VII и VIII разреда (*На пример, ако је просечно постигнуће ученика са оценом 5 на крају VII разреда више него просечно постигнуће ученика са истом оценом на крају VIII разреда, то може указивати да су у ова два разреда примењивани различити критеријуми оцењивања.*) и
- на поређење школских постигнућа са онима који су остварени на републичком нивоу.

Подаци у овој анализи могу указати наставницима и на разлике у критеријумима оцењивања на крају VII и VIII разреда.

Анализа 4 – приказ постигнућа ученика на нивоу области стандарда и на нивоу задатака

Анализа постигнућа на нивоу задатака приказана је у табели која садржи редни број задатка, ознаку области стандарда којој задатак припада и проценат ученика који су га решили (дечаца, девојчице, школа, општина, округ, школска управа и Република).

Први графикон приказује проценат ученика који су тачно решили задатак. Ради бољег увида, задаци су груписани према областима (свака област је приказана другом бојом). За комбиновани тест примењен је исти начин приказивања, с тим што су постигнућа приказана на нивоу предмета (сваки предмет приказан је другом бојом).

Други графикон приказује проценат ученика који решавају задатке на нивоу области стандарда на тестовима из српског/матерњег језика и математике у односу на пол (стубићи различите боје).

Резултати ове анализе дају прецизнију слику постигнућа ученика јер пружају могућност анализе на нивоу задатка и области, односно предмета у комбинованом тесту.

Школе у којима се настава остварује на више матерњих језика добиле су посебне анализе за сваки од матерњих језика (назив матерњег језика налази се на првој страни сваке од анализа). У тумачењу постигнућа из матерњег језика школе треба да имају у виду то да су се ови тестови разликовали по структури, што је условљено специфичношћу сваког језика.

Анализа 5 – нивои постигнућа ученика

На графикону је приказана расподела ученика у школи према укупном постигнућу тј. броју бодова. Висина стубића представља број ученика са одређеним бројем бодова означеним на x-оси. Стубићи су обојени различитим бојама у зависности од нивоа ком припада конкретна вредност постигнућа. Број бодова који представља праг постигнућа за одређени ниво одређен је емпиријски на националном нивоу тако да основни ниво остварује 80%, средњи 50% и напредни 20% ученика. За ученике чије постигнуће одговара средњем нивоу сматрамо да остварују и основни, као и да ученик чије постигнуће одговара напредном нивоу остварује оба претходна нивоа. У складу са тим су одређене граничне вредности постигнућа за основни, средњи и напредни ниво. Сивом бојом су обојени стубићи ученика који немају довољан број бодова ни за основни ниво постигнућа.

Ова анализа омогућава да упоредимо проценат ученика из школе који остварују одређени ниво постигнућа са одговарајућим процентом на нивоу Републике: 80% за основни, 50% за средњи и 20% за напредни.

Подсећамо да због малог броја задатака ова анализа није рађена за комбиновани тест.